

PRESCRIPTIA PENTRU TRAGEREA LA RASPUNDEREA PENALĂ

LIMITATION FOR CRIMINAL LIABILITY

Maria-Milena CEBOTARI,

Specialitatea Drept, gr. D 2401,

Coordonator științific: **Dumitru CALENDARI**, dr., lect. univ.,

Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

al Universității Tehnice a Moldovei

Rezumat: *Lucrarea examinează instituția prescripției răspunderii penale în dreptul penal al Republicii Moldova, evidențiind rolul acesteia ca mecanism de echilibru între necesitatea sancționării faptelor ilicite și cerințele securității juridice. Analiza pornește de la fundamentul teoretic al prescripției, subliniind legătura acesteia cu eficiența represiei penale și cu diminuarea în timp a utilității sociale a sancțiunii. Sunt abordate regulile privind determinarea momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție, inclusiv particularitățile aplicabile în cazul infracțiunilor continue, prelungite, al concursului de infracțiuni și al participației. De asemenea, lucrarea evidențiază diferențierea termenelor de prescripție în funcție de gravitatea infracțiunii și analizează modificările legislative recente, în special majorarea termenului pentru infracțiunile ușoare, ca expresie a adaptării cadrului normativ la realitățile practice ale sistemului de justiție. O atenție deosebită este acordată excepțiilor de la regula generală, precum amânarea începutului prescripției în cazul infracțiunilor comise asupra minorilor și imprescriptibilitatea unor infracțiuni grave, în acord cu standardele internaționale.*

În final, sunt analizate mecanismele de întrerupere și suspendare a cursului prescripției, evidențiindu-se impactul acestora asupra duratei răspunderii penale. Lucrarea demonstrează că prescripția nu reprezintă doar o limitare temporală a acțiunii penale, ci un instrument juridic complex, care reflectă interacțiunea dintre eficiența justiției, protecția drepturilor fundamentale și exigențele politicii penale moderne.

Cuvinte cheie: *prescriptia raspunderii penale; întrerupere; suspendare*

Abstract: *The paper examines the institution of the statute of limitations of criminal liability in the criminal law of the Republic of Moldova, highlighting its role as a mechanism for balancing the need to sanction illicit acts and the requirements of legal certainty. The analysis starts from the theoretical foundation of the statute of limitations, emphasizing its connection with the efficiency of criminal repression and the diminution of the social utility of the sanction over time. The rules for determining the moment from which the statute of limitations begins to run are addressed, including the particularities applicable in the case of continuous, prolonged offenses, of concurrent offenses and of participation. The paper also highlights the differentiation of statute of limitations depending on the gravity of the offense and analyzes recent legislative amendments, in particular the increase in the term for minor offenses, as an expression of the adaptation of the regulatory framework to the practical realities of the justice system. Particular attention is paid to exceptions to the general rule, such as the postponement of the start of the statute of limitations in the case of crimes committed against minors and the imprescriptibility of some serious crimes, in accordance with international standards.*

Finally, the mechanisms for interrupting and suspending the course of the statute of limitations are analyzed, highlighting their impact on the duration of criminal liability. The paper demonstrates that the statute of limitations is not only a temporal limitation of the criminal action, but a complex legal instrument, which reflects the interaction between the efficiency of justice, the protection of fundamental rights and the requirements of modern criminal policy.

Keywords: *statute of limitations of criminal liability; interruption; suspension*

Eficiența activității de combatere și prevenire a infracțiunilor este indisolubil legată de operativitatea cu care organele competente ale statului intervin și dispun atragerea la răspundere penală a persoanelor vinovate de comiterea faptelor ilicite.

Cu cât intervalul de timp dintre momentul săvârșirii infracțiunii și cel al stabilirii răspunderii penale, respectiv al aplicării sancțiunii, este mai redus, cu atât finalitatea normei penale este realizată într-o măsură mai eficientă. Totuși, practica socială relevă existența unor situații în care antrenarea răspunderii penale nu poate avea loc cu celeritate, fie din cauza nedescoperirii faptei, fie ca urmare a sustragerii făptuitorului de la urmărirea penală, ceea ce determină scurgerea unui interval de timp, uneori considerabil, de la data comiterii infracțiunii.

Prescripția pentru tragerea la răspunderea penală reprezintă încetarea raportului juridic penal de conflict și, prin urmare, stingerea dreptului statului de a trage la răspundere penală persoana care săvârșește o infracțiune, după trecerea unui anumit interval de timp de la data comiterii acesteia, respectiv după scurgerea termenului de prescripție. În literatura juridică se subliniază că justificarea prescripției este strâns legată de rațiunea represiunii penale și, de aceea, după trecerea unui timp îndelungat de la săvârșirea infracțiunii, aplicarea devine ineficientă în raport cu scopul pedepsei penale. Prevenția generală nu se mai realizează, fiindcă rezonanța socială a faptei scade considerabil, iar infractorul se poate îndrepta. De asemenea, din cauza scurgerii timpului, în care organele de drept nu au acționat, probele de vinovăție ori de nevinovăție se pierd ori se denaturează. La constatarea intervenirii prescripției, organul competent dispune neînceperea urmăririi penale, încetarea urmăririi penale sau încetarea procesului penal. Verificarea termenului de prescripție precede analiza fondului cauzei, însă aceasta poate fi invocată în orice stadiu al procesului, instanța având obligația de a o constata din oficiu. Similar amnistiei, prescripția răspunderii

penale conferă învinuitului sau inculpatului dreptul de a solicita continuarea procesului pentru a-și demonstra nevinovăția, fără a pierde beneficiul prescripției în cazul stabilirii vinovăției (art. 286 alin. (4) Cod de procedură penală).

Pentru a putea stabili cu precizie prescripția pentru răspunderea penală, inițial trebuie să precizăm timpul săvârșirii faptei. Conform art. 9 din Codul penal al Republicii Moldova, „timpul săvârșirii faptei se consideră timpul când a fost săvârșită acțiunea (inacțiunea) prejudiciabilă, indiferent de timpul survenirii urmărilor.” În cazul infracțiunii continue, termenul de prescripție începe să curgă din momentul încetării activității infracționale sau din momentul survenirii unor evenimente care împiedică această activitate (spre exemplu, autodenunțarea, prinderea infractorului), iar în cazul infracțiunii prelungite, de la momentul săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni infracționale (art. 60 alin. (2) Cod penal). În cazul concursului real de infracțiuni, termenul de prescripție curge distinct pentru fiecare infracțiune, de la data comiterii acesteia, în timp ce, în cazul concursului ideal, prescripția curge de la momentul săvârșirii acțiunii sau inacțiunii unice care întrunește elementele mai multor infracțiuni. În situația participației, termenul de prescripție a răspunderii penale curge pentru toți participanții de la data consumării infracțiunii, determinată de acțiunea sau inacțiunea autorului.

În funcție de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunilor, termenul de prescripție a răspunderii penale variază. Prin urmare, persoanele vor fi eliberate de răspunderea penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat următoarele termene: 3 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare; 5 ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave; 15 ani de la săvârșirea unei infracțiuni grave; 20 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave; 25 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni excepțional de grave. Art. 60 alin. (1), lit. a) a fost modificată prin LP nr. 136 din 06.06.2024 și a intrat în vigoare la 07.06.2024. Codul penal din 2023 prevedea la art. 60 alin. (1) alte termene: 2 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare; 5 ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave; 15 ani de la săvârșirea unei infracțiuni grave; 20 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave; 25 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni excepțional de grave.

Modificarea operată prin Legea nr. 136 din 06.06.2024 asupra art. 60 alin. (1) lit. a) din Codul penal, prin care termenul de prescripție a răspunderii penale pentru infracțiunile ușoare a fost majorat de la 2 la 3 ani, se înscrie într-o tendință de consolidare a eficienței reacției penale a statului. În reglementarea anterioară, termenul redus de 2 ani s-a dovedit, în numeroase situații, inadecvat pentru realizarea scopului legii penale, în condițiile în care intervalul de timp necesar descoperirii faptei, identificării făptuitorului și desfășurării urmăririi penale depășea adesea această limită. Astfel, intervenția legislativă urmărește, pe de o parte, prevenirea situațiilor de încetare a procesului penal ca urmare a intervenirii prescripției, iar pe de altă parte, asigurarea unui termen rezonabil care să permită organelor competente exercitarea efectivă a atribuțiilor lor. Majorarea termenului de prescripție reflectă, totodată, necesitatea adaptării cadrului normativ la realitățile practice ale sistemului de justiție penală, fără a afecta principiul proporționalității, întrucât modificarea vizează exclusiv infracțiunile cu un grad redus de pericol social. Această ajustare legislativă poate fi interpretată ca o măsură de echilibrare între exigențele eficienței represiei penale și cele ale securității juridice, contribuind la reducerea riscului de impunitate în cazul infracțiunilor ușoare.

Conform art. 60 alin. (11), în cazul anumitor infracțiuni grave, precum cele contra libertății și integrității sexuale (traficul de minori; pornografia infantilă; violul; acțiuni cu caracter sexual neconsimțite etc.), atunci când acestea sunt săvârșite asupra minorilor, termenul de prescripție pentru răspunderea penală nu începe să curgă de la data comiterii faptei, ci de la momentul la care victima dobândește capacitate deplină de exercițiu, respectiv

împlinește vârsta de 18 ani; în cazul în care minorul decedează înainte de atingerea majoratului, cursul prescripției începe de la data decesului.

Această derogare de la regula generală a cursului prescripției este justificată prin particularitățile situației juridice și psihologice a minorului-victimă. În primul rând, minorii se află într-o poziție de vulnerabilitate accentuată, fiind adesea incapabili să conștientizeze pe deplin caracterul ilicit al faptei sau să sesizeze organele competente într-un termen rezonabil. În al doilea rând, în cazul infracțiunilor de natură sexuală sau de exploatare, există frecvent factori precum constrângerea, dependența sau teama, care împiedică divulgarea imediată a faptelor. Din această perspectivă, legiuitorul a instituit o soluție menită să asigure protecția efectivă a victimei, acordându-i acesteia posibilitatea reală de a sesiza organele judiciare după dobândirea maturității psihice și juridice necesare. Practic, termenul de prescripție este „suspendat de facto” până la momentul în care victima devine capabilă să își exercite drepturile în mod autonom. În cazul decesului minorului, momentul de la care începe să curgă prescripția este fixat la data decesului, întrucât acesta marchează momentul în care devine posibilă declanșarea procedurilor penale de către alte persoane sau autorități, în lipsa victimei.

Încă o excepție ce ține de minori este faptul că termenele de prescripție pentru tragerea la răspunderea penală se reduc în jumătate pentru persoanele care, în momentul săvârșirii faptei (acțiunii sau inacțiunii prejudiciabile), erau minori (până la vârsta de 18 ani).

Alin. (8) al art. 60 din Codul penal al Republicii Moldova stabilește că prescripția răspunderii penale nu este aplicabilă persoanelor care au săvârșit infracțiuni contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război, acte de tortură, tratamente inumane sau degradante, precum și alte infracțiuni prevăzute de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, indiferent de momentul comiterii acestora, consacrand astfel o veritabilă formă de retroactivitate autentică.

În redactarea inițială, dispoziția legală limita sfera infracțiunilor imprescriptibile la cele contra păcii și securității omenirii, infracțiunile de război și alte fapte prevăzute de tratatele internaționale. Ulterior, prin Legea nr. 252 din 08.11.2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, alin. (8) al art. 60 a fost completat, incluzând în mod expres infracțiunile de tortură, tratament inuman sau degradant în categoria faptelor pentru care prescripția nu operează. Această intervenție legislativă a avut la bază recomandările formulate de Comitetul ONU împotriva Torturii, care a subliniat în mod constant că aplicarea prescripției în cazul infracțiunii de tortură este inadmisibilă, recomandând statelor părți să își armonizeze legislația internă în sensul asigurării posibilității de investigare, urmărire și sancționare a acestor fapte fără limitări temporale.

Prescripția pentru răspunderea penală se întrerupe în cazul în care cauza penală este deferită instanței de judecată pentru examinarea în fond înainte de expirarea termenelor prevăzute de lege. Din momentul în care în instanța de judecată se înregistrează cauza penală începe să curgă un nou termen de prescripție. Pe perioada suspendării urmăririi penale se suspendă și termenul prescripției. Suspendarea cursului prescripției produce efecte mai restrânse decât întreruperea, întrucât aceasta nu desființează termenul scurs, ci doar suspendă temporar curgerea acestuia, termenul fiind ulterior prelungit cu perioada în care a existat cauza de suspendare.

Art. 60 alin. (5) prevede că: „Curgerea prescripției se suspendă dacă persoana care a săvârșit infracțiunea se sustrage de la urmărirea penală. Curgerea prescripției se suspendă și în cazul în care se solicită eliberarea acordului privind pornirea urmăririi penale sau ridicarea imunității acordate prin lege. În aceste cazuri, curgerea prescripției se reia din momentul reținerii persoanei, din momentul autodenunțării, din momentul eliberării acordului privind pornirea urmăririi penale sau din momentul ridicării imunității.” În cazul admiterii cererii de

reluare a examinării unei cauze penale în lipsa persoanei condamnate, în conformitate cu art. 4656 Cod de procedură penală nr. 122/2003, începe curgerea unui nou termen de prescripție.

Astfel, prescripția tragerii la răspundere penală apare ca o recunoaștere juridică a faptului că timpul modifică relevanța socială a infracțiunii și capacitatea statului de a reacționa eficient. Ideea centrală care traversează analiza este că sancțiunea penală își pierde treptat funcția preventivă și educativă pe măsură ce se îndepărtează de momentul comiterii faptei, lucru ce justifică limitarea în timp a dreptului de a trage la răspundere penală. Din această perspectivă, instituția prescripției nu trebuie înțeleasă ca o concesiune făcută infractorului, ci ca o consecință a logicii interne a dreptului penal. Ea reflectă atât dificultățile practice legate de administrarea probelor după un interval îndelungat, cât și necesitatea de a evita procese tardive, lipsite de utilitate socială reală. Totodată, analiza arată că determinarea momentului de început al prescripției nu este un simplu exercițiu tehnic, ci o problemă esențială pentru corecta aplicare a legii. Majorarea termenului pentru infracțiunile ușoare indică faptul că termenele prea scurte pot genera impunitate, ceea ce contravine scopului legii penale. În același timp, menținerea unor termene diferențiate confirmă preocuparea pentru proporționalitate.

În esență, mecanismele de întrerupere și suspendare arată că prescripția nu este un proces liniar, ci unul flexibil, adaptat comportamentului făptuitorului și evoluției procedurii penale.

Bibliografie:

1. BOTNARU, S., ȘAVGA, A., GROSU, V., GRAMA, M. Drept penal. Partea generală. Volumul 1. Ediția a II-a, septembrie 2005, 624 p. ISBN 9975-79-329-0
2. COD Nr. 122 din 14-03-2003 Codul de procedura penală al Republicii Moldova* Publicat : 05-11-2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699 Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153916&lang=ro#. Accesat la 10.04.2026
3. COD Nr. 985 din 18-04-2002 Codul penal al Republicii Moldova* Publicat: 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195 Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153355&lang=ro#. Accesat la 10.04.2026
4. EȘANU, A., RENIȚĂ, Gh., Expirarea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală: Soluțiile instanței de judecată. Disponibil la: https://www.inj.md/sites/default/files/new/22/29-33_42.pdf Accesat la 14.04.2026
5. NEAGA, E. Prescripția tragerii la răspundere penală- aspecte de drept comparat. Disponibil la: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/47-51_40.pdf. Accesat la 12.04.2026
6. Pânteș, A., Pânteș, S. Probleme actuale ale prescripției tragerii la răspundere în procesul penal. Disponibil la: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/189-194_19.pdf. Accesat la 13.04.2026